

Nr 98.

Av herr **Bergman m. fl.**, om ett statens erkännande åt fröken Anna Sandström för hennes insatser på det svenska undervisningsväsendets område.

Under hänvisning till bilagda dokument (bil. A och B) få undertecknade härmed påkalla riksdagens uppmärksamhet för en, som oss synes, i hög grad behjärtansvärd pensionsfråga.

Såsom av bilagorna framgår, har fröken Anna Sandström ingått i sitt sjuttiofemte år, och hon står samtidigt — på grund av statsmakternas beslut — inför det definitiva avvecklandet av det lärarinneseminarium, som hon grundat och med sällsynt skicklighet samt icke utan ganska stora egna uppoffringar lett och upparbetat till en verklig mönsteranstalt.

Det torde vara överflödigt att orda om det allmänt kända, inspirerande och för hela vårt undervisningsväsen i hög grad fruktbringande arbete hon utfört genom sitt pedagogiska författarskap och på mångfaldigt sätt för övrigt.

Ett stort antal framstående representanter för undervisningen på skilda områden ingick i december 1928 till regeringen med en hemställan om ett ringa erkännande från statens sida för denna så betydelsefulla livsgärning (se bil. A). K. skolöverstyrelsen har, som av bil. B synes, i det väsentliga delat petitionärernas mening och i viss modifierad form tillstyrkt framställningen.

Kungl. Maj:t kommer emellertid icke, enligt vad vi inhämtat, att i ärendet avlåta proposition till riksdagen.

Det skäl, som kan förmodas ha föranlett denna negativa hållning, torde vara farhågan för fallets åberopande som prejudikat vid andra tillfällen. Detta synes oss dock vara en ganska obefogad farhåga. Först och främst har det redan många gånger hänt, att långt mindre framstående kulturinsatser utanför statstjänstens ramar ha föranlett statens ekonomiska erkännande i form av pension eller på annat sätt. Och för det andra är den insats på vårt undervisningsväsendes område, varom här är fråga, av den sällsynt framstående beskaffenhet, att ett statens erkännande i den form här föreslås icke lär kunna åberopas som prejudikat annat än högst undantagsvis, när någon härmed likvärdig livsgärning eventuellt kan komma under omprövning. Och i dylika sällsynta fall synes det knappast staten värdigt att vägra en sådan gärd, som här ifrågasättes.

Vi tillåta oss därför hemställa — i likhet med k. skolöverstyrelsen,

att till f. d. föreståndarinnan för Anna Sandströms skola och Anna Sandströms högre lärarinneseminarium i Stockholm Anna Sandström må från och med den 1 juli 1929 utgå pension av stats-

medel till så stort belopp, att densamma tillika med den tilläggspension, som hon må uppbära från lärarinnornas pensionsanstalt, och den del av den henne från svenska lärarinnornas pensionsförening tillkommande pensionen, som grundas på statsbidrag och för dettas erhållande erlagda minimiavgifter, uppgår till ett belopp av 4,600 kronor för år; samt

att å sammanlagda beloppet av nämnda pensioner må utgå pensionsförhöjning enligt bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 18 juni 1925 nr 280.

Stockholm den 19 jan. 1929.

J. Bergman.

Harald Åkerberg.

David Bergström.

Kerstin Hesselgren.

Karl Mellén.

O. Bergqvist.

Bilaga A.

Avskrift.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet.

Då nästa vår den tredje avdelningen lämnar Anna Sandströms högre lärarinneseminarium, är seminariets avveckling genomförd och dess verksamhet därmed avslutad.

Seminariets grundarinna, Anna Sandström, fyller nästkommande september 75 år och kan se tillbaka på ett banbrytande och för vårt lands uppfostringsväsen i hög grad gagnande livsverk. Alltsedan hon år 1882 under signaturen »Uffe» i skriften *Realism* i undervisningen gav impulser till de följande decenniernas diskussioner och reformer på undervisningens område, har hon stått som en ledare bland dem som ivrat mot formalism, mekanisering och torr ordkunskap samt strävat för att anpassa undervisningen efter barnets psyke och ställa den i fråga om såväl kunskapsinnehåll som metoder och mål i närmaste samband med det levande livet och dess krav. I tal och skrift har hon mästerligt och outtröttligt kämpat för sina idéer.

Om uppslagsrikedom och initiativkraften i Anna Sandströms livsgärning vittnar följande: År 1883 började hon utgivandet av *Verdandi*, tidskrift för ungdomens målsmän och vänner, som hon sedan oavbrutet redigerat. Hon var en av initiativtagarna till pedagogiska sällskapet i Stockholm, som stiftades 1892, och till de privata nordiska skolmötena (från 1896). Hon har 1883 grundat och därefter till 1926 förestått Anna Sandströms skola, inom vilken hon sökt förverkliga sina undervisnings- och uppfostringsidéer. År 1900 grundade hon lärarinneseminarier, vars lärjungar, starkt påverkade av hennes levande personlighet, ljusa idealitet och kunskapsrikedom, i sin mån bidragit till vidare spridning av hennes tankar. Från seminariet, som hon uppehållit med avsevärda ekonomiska uppoffringar, ha hittills utexaminerats 521 lärarinnor, och i den nuvarande tredje avdelningen är elevantalet det högsta tillättna.

Ännu sistlidna höst tog Anna Sandström initiativet till fortbildningskurser för lärare och lärarinnor, vilka kurser redan under sitt första arbetsår vunnit god anslutning och synas innebära en värdefull framtidstanke.

Anna Sandströms verksamhet har, såsom det ovan i korthet antydda giver vid handen, varit av bestående värde för vårt lands undervisningsväsen och utgör en kulturinsats av icke vanligt mått. Vi våga därför vördsamt hemställa, att herr statsrådet ville utverka, att Kungl. Maj:t täcktes genom proposition föreslå riksdagen att såsom erkänsla för Anna Sandströms banbrytande pedagogiska verksamhet tillerkänna henne en pension, och få vi för vår del föreslå, att beloppet av densamma måtte bestämmas till femtusen kronor om året.

Stockholm i december 1928.

<i>Gunhild Almén,</i> förest. vid Brunnerska skolan.	<i>Signe Almquist,</i> förest. för Sofi Almquists samskola.	<i>Sofi Anderson,</i> f. d. seminarieföreståndarinna.
<i>J. G. Andersson,</i> professor.	<i>Hjalmar Berg,</i> f. d. undervisningsråd.	<i>Natanael Beskow,</i> teol. dr, rektor vid Birkagår- dens folkhögskola.
<i>Oscar Larsson,</i> borgarråd.	<i>T. E. Halle,</i> professor, medl. av styrelsen för Anna Sandströms högre lärarinneseminarium.	<i>Honorine L. Hermelin,</i> rektor för kvinnliga medbor- garskolan vid Fogelstad.
<i>Anna Kruse,</i> f. d. föreståndarinna för Brunnerska skolan.	<i>Thyra Kullgren,</i> föreståndarinna för Kjellberg- ska flickskolan och det därmed förenade högre lärarinne- seminariet.	<i>Gerard de Geer,</i> f. d. professor vid Stockholms högskola.
<i>Carl G. Laurin,</i> fil. dr, skriftställare.	<i>Josef Lundén,</i> rektor vid Saltsjobadens sam- skola, ordförande i centralsty- relsen för Sveriges flick- och samskolor.	<i>Nils Lundqvist,</i> rektor vid h. a. lärov. å Söder- malm, Stockholm.
<i>Karl Nordlund,</i> förste folkskolinspektör.	<i>Oscar Olsson,</i> lektor.	<i>C. Svedelius,</i> f. d. rektor.
<i>Gerda von Sydow,</i> bitr. föreståndarinna vid högre lärarinne-seminarium.	<i>Anna Sörensen,</i> rektor.	<i>Karl Tiselius,</i> justitieråd, inspektör för Anna Sandströms högre lärarinneseminarium.
	<i>Sven Tunberg,</i> professor, rektor vid Stock- holms högskola.	

Avskrift.

Bilaga B.

Till Konungen.

Med anledning av här hos återgående nådiga remiss får skolöverstyrelsen i underdånighet anföra följande.

Överstyrelsen får, under hänvisning till vad i ansökningen anföres rörande Anna Sandströms banbrytande och gagnande verksamhet för vårt lands undervisnings- och uppfostringsväsende, för egen del uttala, att även överstyrelsen finner det framstående arbete, som Anna Sandström nedlagt på det pedagogiska området, vara av synnerligen stor betydelse för en god och sund utveckling av de pedagogiska förhållandena i vårt land, och att överstyrelsen på grund härav

anser henne vara väl förtjänt av erkännande från statens sida. Med anledning härav vill överstyrelsen varmt tillstyrka den i nu förevarande ansökan gjorda hemställan, att såsom erkänsla från statens sida för Anna Sandströms pedagogiska verksamhet pension av statsmedel måtte tillerkännas henne.

Vad beloppet av den sålunda ifrågasatta pensionen beträffar, skulle överstyrelsen — som inhämtat, att Anna Sandström åtnjuter tilläggspension från lärarinnornas pensionsanstalt och en mindre pension från svenska lärarinnornas pensionsförening — finna önskligt, att densamma kunde sättas till så stort belopp, att den, tillsammans med såväl nyssnämnda tilläggspension från lärarinnornas pensionsanstalt som ock den del av hennes pension från svenska lärarinnornas pensionsförening, som grundas på statsbidrag och för dettas erhållande erlagda minimiavgifter, uppgår till lika stort belopp som hel pension för kvinnlig rektor vid högre lärarinneseminarium i Stockholm eller 4,600 kronor, samt att å sammanlagda pensionsbeloppet måtte utgå pensionsförhöjning jämlikt bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 18 juni 1925 nr 280.

På grund av vad sålunda anförts får överstyrelsen i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att till f. d. föreståndarinnan för Anna Sandströms skola och Anna Sandströms högre lärarinneseminarium i Stockholm Anna Sandström må från och med den 1 juli 1929 utgå pension av statsmedel till så stort belopp, att densamma tillika med den tilläggspension, som hon må uppbära från lärarinnornas pensionsanstalt, och den del av den henne från Svenska lärarinnornas pensionsförening tillkommande pensionen, som grundas på statsbidrag och för dettas erhållande erlagda minimiavgifter, uppgår till ett belopp av 4,600 kronor för år, samt

att å sammanlagda beloppet av nämnda pensioner må utgå pensionsförhöjning enligt bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 18 juni 1925 nr 280.

I den slutliga handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören Holmdahl, avdelningschefen undervisningsrådet Wallin, undervisningsråden Johansson, föredragande, Hänninger och Kärre samt t. f. undervisningsrådet Wahlgren.

Stockholm den 7 januari 1929.

Underdånigst:

Otto Holmdahl.

August Johansson,
föredragande.

— / *Bell Kruse.*

Skolöverstyrelsen, angående pension för f. d. föreståndarinnan för Anna Sandströms skola och Anna Sandströms högre lärarinneseminarium i Stockholm Anna Sandström.